

Budapesti deklaráció a menekült gyermekek és fiatalok jogairól, egészségéről és jólétéről

Nemzetközi Szociálpediátriai Társaság

Budapest 2017. október

Mi gyermekgyógyászok és gyermek-egészségügyi szakemberek, akik részt vettünk a Nemzetközi Szociálpediátriai Társaság (International Society of Social Pediatrics and Child Health) Budapesten rendezett 2017. évi konferenciáján, a menekült gyermekek és fiatalok ügyére összpontosítva az alábbi nyilatkozatot tesszük:

Tudatában a példátlan globális menekülési hullámnak, mely gyermekeket és fiatalokat is arra kényszerít, hogy fegyveres konfliktus, egyéb erőszakos cselekmény, szegénység vagy természeti katasztrófa miatt szülőföldüket elhagyják és belföldön vagy külföldön menedéket keressenek,

Ismerve, hogy az áttelepülés okozta traumák – testi, lelki és szexuális bántalmazás, emberkereskedelem, fogva tartás, szülőktől való elválasztás - mind rövid, mind hosszú távon kártékony hatással vannak a gyermekek egészségére és jólétére,

Realizálva, hogy az újszülöttek, a sérült gyermekek és fiatalok, a kísérő nélküli kiskorúak és a menekülő várandós nők különösen sérülékenyek,

Annak tudatában, hogy az ENSZ gyermekjogi egyezményében lefektetett emberi jogok súlyosan sérülnek mind a menekülés előtt, mind annak során,

Elkötelezve a gyermekek és fiatalok alapvető jogai - védelem, biztonság, részvétel - iránt,

Szem előtt tartva, hogy a gyermekgyógyászok és egyéb gyermek-egészségügyben dolgozó szakemberek egyéb szakmákkal együttműködve kulcsszerepet játszanak abban, hogy a gyermekek és fiatalok alapvető jogai ne sérüljenek, kiemelten az élethez, a fejlődéshez és az egészséghez fűződő jogokat,

Globális nézőpontból számos kolléga és szakmai szervezet hozzájárulásával,

Tudatában annak, hogy a gyermeki jogok egyaránt sérülnek a klinikai ellátás során, az ellátó rendszerek kialakításában és az egészségpolitikában,

Felismerve, hogy még a fejlett egészségügyi ellátó rendszerrel rendelkező országokban is akadályozott a menekült gyermekek és fiatalok optimális ellátása,

Felismerve, hogy: a) a rutinszerű kormeghatározás célja a jogosultság megállapítása, b) nem létezik objektív és kulturálisan pontos kormeghatározás és c) ezek a döntések súlyos következményekkel járnak a menekült fiatalok jövője szempontjából,

Egyetértve a WHO definíciójával: „Az egészség a teljes testi, szellemi és szociális jólét állapota, nem pusztán a betegség vagy fogyatékosság hiánya”,

Feltéve, hogy a Gyermekjogi Egyezményt aláíró államok vállalják, hogy diszkrimináció nélkül biztosítják az egyezményben lefektetett jogokat a menekült gyermekek és fiatalok számára is, különös tekintettel a kísérő nélkül érkezőkre és

Elfogadva, hogy az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény megvalósítását folyamatosan ellenőrizni és dokumentálni kell;

Elhatároztuk, hogy részt veszünk és meghatározó szerepet vállalunk, hogy elősegítsük a menekült gyermekek és fiatalok egészséghez és jóléthez fűződő jogainak érvényesülését születésüktől 25 éves korukig, mind lokális, mind globális szinten.

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye szerint megkülönböztetés nélkül (2. cikk) minden gyermeknek veleszületett joga van az élethez és az optimális fejlődéshez (6. cikk), joga van ahhoz, hogy az őt érintő döntésekben véleményét meghallgassák és figyelembe vegyék (12. cikk) és joga van az egészséghez és az egészségügyi ellátáshoz (24. cikk). Pl.:

- A menekült gyermekeket és fiatalokat diszkrimináció nélkül és a legális státuszuktól függetlenül ugyanolyan egészségügyi ellátás illeti meg, mint a hazai népességet.
- Együttműködés szükséges a gyermekgyógyászok és a várandós asszonyokat gondozó szakemberek között, hogy biztosítsák az optimális körülményeket a gyermekek kihordásához és születéséhez.
- Elismerve, hogy az emberi jogok mindenki számára egyenlően és elidegeníthetetlenül érvényesek, a gyermekjogi egyezményben lefektetett elveket valamennyi érdekeltnek érvényesíteni kell, hogy biztosítva legyen a gyermekek fizikai, mentális egészsége és jóléte.
- Az egyezményt ratifikáló államok a határaikon belül felelősek azért, hogy a menekült gyermekek és fiatalok jogai biztosítva legyenek és erről is be kell számolniuk az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága előtt, az időszakos országjelentés során.

A menekült gyermekek és fiatalok speciális fizikai és mentális segítségre szorulnak, ezért:

- A gyermekgyógyászokat és egyéb egészségügyi dolgozókat be kell vonni a gyermekek és fiatalok fogadásának megtervezésébe, a klinikai és közegészségügyi programok és protokollok megvalósításába.
- A fizikai, mentális és szociális segítségnyújtás során figyelembe kell venni azokat a traumákat melyek a szülőházájukban illetve a menekülés során érik őket.
- A biztonságos helyre érkezés után fel kell mérni a menekült gyermekek fizikai és mentális állapotát, hogy a szükségleteiknek megfelelő gyógyító-megelőző ellátást kapják.
- A mentális állapot felmérése során meg kell határozni, hogy sürgős ellátásra van-e szükség, fel kell mérni a rizikó és védő faktorokat, e körbe tartozik a család vagy egyéb kísérő megbélyegzés nélküli vizsgálata is.

- A menekült gyermekek és fiatalok számára biztosítani kell a teljes körű alapellátást és a helyben elérhető szakellátást.
- A fejlődési és magatartási státusz felmérésének az legyen az elsődleges célja, hogy biztosítsa az optimális elhelyezést.

A menekült gyermekek és fiatalok ellátása speciális kulturális és nyelvi készségeket is igényel, ezért:

- A gyermekekkel foglalkozó szakembereknek speciális nyelvi és kulturális képzésre van szüksége illetve meg kell tanulni a tolmácsokkal való együttműködést.
- Az ellátás során a) figyelemmel kell lenni a nyelvi, kulturális és etnikai háttérre, b) biztosítani kell a tájékozott beleegyezést (informed consent), c) biztosítani kell saját egészséget érintő döntésekben való részvételt és d) az átélt traumákra tekintettel kell lenni.
- A tolmácsoknak szigorúan be kell tartani az egészségügyi és a titoktartási szabályokat.

A gyermekgyógyászok és egyéb gyermekegészségügyben dolgozó szakemberek és szervezeteik vezető szerepet játszanak a menekült gyermekek és fiatalok jogainak biztosításában. Ezért felelősséget vállalnak, hogy:

- a menekült gyermekek és fiatalok a szükségleteiknek megfelelő ellátást kapjanak mind helyi, mind országos, mind nemzetközi szinten.
- az ellátás a holisztikus szemléletű legyen, és a gyermekjogok megvalósuljanak.
- gyermekgyógyászok és a gyermek-egészségügyi társaságok legyenek kulcsfontosságú partnerek a nagy nemzetközi szervezetek - UNICEF, WHO, ENSZ Menekültügyi Főbiztossága, Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM), valamint egyéb regionális, országos és nemzetközi szervezetek számára.
- Az ellátás elsősorban a nemzeti gyermekgyógyász társaságok feladata. Az IPA (International Pediatric Association) és a releváns nemzetközi szervezetek feladata, hogy mobilizálja a gyermekgyógyászokat és a gyermekegészségügyben dolgozó szakembereket és szervezeteiket, beleértve a menekültek származási országaiból származókat, hogy vegyenek részt a menekült gyermekek és fiatalok ellátásában.

A jövőben szükség lesz egy átfogó „Menekült Gyermekek és Fiatalok Gyermekegészségügyi Akcióterv” kidolgozására, mely globális szinten foglalkozik a gyermekgyógyászok és gyermekegészségügyben dolgozó szakemberek és szervezeteik feladataival, eszerint:

- a menekült gyermekek *klinikai ellátását* diszkriminációmentesen, a legális státusuktól függetlenül, államilag finanszírozott jó minőségű szolgálat keretein belül kell biztosítani,
- az *ellátó rendszert* úgy kell kialakítani, hogy a menekült gyermekek és fiatalok fizikai, mentális és szociális szükségleteit előítélet- és idegengyűlölet-mentesen elégítsék ki, védjék jogaikat és erősítsék emberi méltóságukat,
- minden ország *egészségpolitikájában* kötelezettséget kell vállalni, hogy a menekült gyermekek és fiatalok méltányos ellátásban részesüljenek.

A gyermekgyógyászok és egyéb gyermekegészségügyben dolgozó szakemberek evidencia alapú protokollok és irányelvek alkalmazásával tevékenykedjenek. Eszerint:

- szakmaközi együttműködés szükséges ahhoz, hogy a gyermekek gondoskodó, jogaikat tiszteletben tartó környezetben éljenek, ahol fizikai és mentális szükségleteiket ki tudják elégíteni,
- az orvosi-pszichológiai gondozás során trauma-enyhítő módszerek alkalmazása szükséges,
- a programok folyamatos értékelésével és fejlesztésével, a gyermekjogok integrálásával a szakemberek hozzájárulnak a menekült gyermekek igazságos és a méltányos ellátásához,
- az akadémiai intézmények legyenek a helyi, az országos és a globális kezdeményezések - oktatás, kutatás, ismeretterjesztés, tapasztalatcsere - elkötelezett támogatói.